

Előtérben a tűzvédelmi szakértők és tervezők

Néhány részletében még csiszolásokra szorul az új OTSZ

Úgy tűnik, a 2011. október 6-án hatályba lépett új Országos Tűzvédelmi Szabályzat egyes előírásai ugyan bonyolíthatják, illetve drágíthatják a tervezési folyamatot, de ez a műszaki fejlődés szükségszerű következménye és záloga, a biztonságos és gazdaságos tűzvédelmi megoldásokkal szembeni igényekből adódik. Ezt hangsúlyozzák lapunknak nyilatkozva az ÉMI Nonprofit Kft. szakemberei – dr. Bánky Tamás (hosszú időn keresztül az intézet tudományos igazgatója, majd vezérigazgatója, jelenleg a tűzvédelmi laboratórium mentora) és Tóth Balázs (a tűzvédelmi divízió vezetője) –, akiket a változások hátterének megvilágítására kértünk.

A tűzvédelmi tervezés lényege nem más, mint hogy összhangba kell hozni az egyes beépített anyagok és szerkezetek tűzvédelmi teljesítményét azokkal a tűzvédelmi követelményekkel, amelyek az adott épületre vonatkoznak. Az építési tűzvédelemmel kapcsolatos feladatok tehát ilyen értelemben kettéválaszthatók: egyrészt az egyes anyagok és szerkezetek tűzvédelmi teljesítményét kell egyértelműen meghatározni, másrészt a követelményeket kell rögzíteni.

Teljesítmények és követelmények

A tűzvédelmi teljesítmény meghatározása tekintetében az Európai Unió az utóbbi évtizedben jelentős lépéseket tett a vizsgálati módszerek és az ezek alapján történő tűzvédelmi osztályokba sorolás egyezésítése érdekében, amit a hazai szabályozásnak is követnie kellett. Az új rendeletre tehát részben azért volt szükség, hogy – a 2008-ban megjelent hasonló hazai jogszabályra építve – teljes körűen átvegye ezt az egységes szabályozást; a hazai tervezői gyakorlatba bevezesse, elmélyítse az új osztályba sorolás, illetve az ennek megfelelő kódjelek alkalmazását. Az is egyértelmű, hogy a tűzvédelmi teljesítmények vizsgálatát elsősorban az arra akkreditált, kijelölt, illetve notifikált szervezet végezheti. Magyarországon az ÉMI jogosult ellátni ezt a feladatot, ez az intézet rendelkezik azzal a laboratóriumi és megfelelő jártassággal rendelkező szakemberháttérrel, amely egyrészt a hazai minősítést és osztályba sorolást, másrészt a külföldről érkező termékek hasonló dokumentumainak a kezelését el tudja végezni – hívják fel a figyelmet az ÉMI szakemberei.

Ami a tűzvédelmi követelményeket illeti: ezek meghatározása nemzeti hatáskörbe tartozik. Vagyis például egy ajtó tűzvédelmi teljesítményét minden EU-tagországban ugyanolyan kódjel írja le (és emögött mindenütt ugyanaz a műszaki tartalom van), de hogy ezt az ajtót hová lehet beépíteni, az tagországoként változhat. Hogy egy ilyen szabályozás egy adott országban mennyire „szigorú” vagy „elnéző”, azt nyilvánvalóan a helyi kultúra is meghatározza – s ebbe beleérthetjük a műszaki kultúrát és hagyományokat éppúgy, mint az általános épülethasználati szokásokat, fegyelmet is. Az ÉMI szakemberei szerint a magyar szabályozás az átlagosnál nem tekinthető szigorúbbnak, részletesebbnek talán igen. Az viszont egyértelmű és általános trend, hogy a tűzbiztonsági igények emelkednek, és ezzel párhuzamosan a biztonságot szolgáló

műszaki eszközök is folyamatosan fejlődnek. A közelmúltban jelentős előrelépést tapasztalhattunk például a hő- és füstelvezető berendezések területén, a menekülési útvonalak kialakításában (ahol immár a mozgáskorlátozottakra is tekintettel kell lenni), fontos szemponttá vált, hogy égéskor az egyes anyagok milyen füstfejlesztési és égve csepegési tulajdonságokat mutatnak, szabadulnak-e fel mérgező gázok stb. – mindezzel természetesen új számítási módszerek, tűzterjedési és füstáramlási szimulációs eljárások, megfontolást igénylő szempontok kerültek be a tervezői gyakorlatba.

Azért is szükség volt tehát új szabályozásra, hogy a mai igény szintnek megfelelő tűzbiztonsági követelményeket aktualizálja, illetve hogy az e követelmények kielégítéséhez szükséges – a korábbiaknál lényegesen komplexebb, és az EUROCODE-ok bevezetésével, kötelező alkalmazásával is összhangban lévő – tervezési, méretezési eljárásokat rögzítse, integrálja a hazai tervezési gyakorlatba.

Biztonság és gazdaságosság

A tervezésnek természetesen csak egyik – bár alapvető – szempontja a biztonsági igények kielégítése; a másik szempont a gazdaságosság. Minél összetettebb a tervezői feladat, minél nagyobb a választék a különböző tűzvédelmi teljesítményű (és nem egyszer meglehetősen drága) építőanyagok és szerkezetek területén, annál bonyolultabb feladat a biz-

tonsági és gazdaságossági szempontok egyidejű érvényesítése, s így annál magasabb szintű tudást igényel a tűzvédelmi tervezés.

Mint az ÉMI szakemberei felhívják a figyelmet, ennek tükrében kell értékelni a rendeletnek azt az új – és az építészek körében talán legtöbbet vitatott – előírását, mely szerint a tervezés során ezentúl kötelező tűzvédelmi szakértő, illetve tűzvédelmi tervező bevonása, akinek a tűzvédelmi műszaki leírást és valamennyi építészeti műszaki tervlapot alá kell írnia. Az építész tervezők joggal fogalmazzák meg, hogy magyarországi házak terveinek engedélyeztetéséhez magyar építész aláírása is szükséges, hiszen ő van tisztában a hazai építésügyi szabályozás részleteivel. Ugyanígy viszont megfogalmazható az is, hogy az engedélyeztetés tűzvédelmi részét olyan szaktervező igazolja, aki a tűzvédelmi szakterületen kellő mélységű ismeretekkel rendelkezik – vannak párhuzamot az ÉMI-nél, hozzátevé azt is: a szakirányú képzettséggel nem rendelkező építész tervezőktől nem is várható el, hogy tisztában legyenek az összes részletkérdéssel, ami a követelmények kielégítéséhez szükséges. Ezt alátámasztani látszanak az építésügyi hatósági tapasztalatok is: nemegyszer lehet találkozni olyan engedélyezési tervekkel, amelyekből hiányzik a szakmailag korrekt tűzvédelmi műszaki leírás, és nem ritka eset, hogy az már régen hatályon kívül helyezett jogszabályra hivatkozik. Ugyanakkor jogos felvetésnek tartják az ÉMI-sek, hogy lesz-e elegendő felkészült tűzvédelmi szakember (szakmérnök), aki felelősséggel részt tud venni a tervezési munkákban olyan módon, ahogyan azt a rendelet előírja. A fejlett országok gyakorlatának megfelelően a tűzvédelmi tervezői és szakértői feladatok ellátására megfelelő számú tűzvédelmi mérnök és szakmérnök, valamint minősítetten jól képzett, magas szintű tűzvédelmi ismeretekkel rendelkező építész-, építő-, vegyész-, villamos- és gépészmérnök szükséges.

Az OKF várja az észrevételeket

A szabályzat bizonyos részleteiben kétségtelenül még csiszolásokra szorul – mondják az ÉMI szakemberei. A jogszabály például általánosságban „terv”-ről beszél, és nem határozza meg pontosan, hogy milyen típusú terveknél van szükség tűzvédelmi szakértő, illetve tervező közreműködésére (mondjuk egy támfal tervei esetében nehezen indokolható, hogy miért lenne szükség erre). Más értelmezési problémák is előfordulnak a szövegben; például a homlokzati hőszigetelés „vastagságát”

Október 6. óta hatályos az új OTSZ

Magyarország 2008-ban – a 9/2008(II.22.) ÖTM rendelet megjelentetésével – csatlakozott az Európai Unióban a 2000-es években bevezetett egységes tűzvédelmi vizsgálati szabványokhoz, illetve az ezen alapuló egységes tűzvédelmi osztályozási rendszerhez. Most – mintegy három és fél évvel később – jelent meg a 28/2011(IX.06.) BM rendelettel kiadott új Országos Tűzvédelmi Szabályzat, amely 2011. október 7-én hatályba is lépett. A szabályzat a korábban hatályos OTSZ-hez képest is számos újdonságot tartalmaz, és 288. paragrafusának (1) bekezdésében rögzíti azt is: „a szakértő, tűzvédelmi tervező a tűzvédelmi műszaki leírást és valamennyi építészeti műszaki tervlapot köteles aláírni”.

A képek az ÉMI Tűzvédelmi Laboratóriumában készültek. Fotósok: Mezei Sándor (40., 41. oldal) és Bencz Miklós (42. oldal)

említi a jogszabály, amiből nem világos, hogy a teljes rendszer összes rétegét figyelembe kell-e itt venni (az alapvakolattal, az üvegszövet hálóval és a ragasztóanyaggal együtt), vagy pedig csak magának a hőszigetelő anyagnak a vastagságát. A műszaki logikából az utóbbi következik, de ezt – akár csak más hasonló problémákat – a jogszabályi szövegben is helyre kell tenni. Az ÉMI-nek – mint állami tulajdonú szervezetnek – ebben természetesen szolgáltatási kötelezettsége és felelőssége van, és dolgozik is azon, hogy szakmai támogatást nyújtson a jogalkotónak. A jogalkotó ebben az esetben alapvetően a Belügyminisztériumhoz tartozó Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot jelenti, amely a – 28/2011. (IX. 6.) BM rendelettel hatályba léptetett – Országos Tűzvédelmi Szabályzat előkészítését végezte, és amely most is nyitottan fogadja a jogszabállyal kapcsolatos észrevételeket – az ÉMI-ét éppúgy, mint a kamarákét, az építőanyaggyártó és -forgalmazó cégekét és más piaci szereplőket.

Az ÉMI-nek azonban mindenképpen kiemelt szerep jut a hazai tűzvédelmi szabályozás előkészítésében és alkalmazásában – hangsúlyozzák az intézet szakemberei –, hiszen a szakterületen való jártassága nemcsak abban mutatkozik meg, hogy az EU egyik notifikált, azaz bejelentett jóváhagyó szervezete a tűzvédelmi minősítések területén, de például abban is, hogy tűzvédelmi laboratóriuma a hasonló intézmények európai elitszervezetének, az EGOLF-nak is tagja.

Szakemberei egyébként azt valószínűsítik, hogy a rendelet „kicsiszolása” ezúttal viszonylag gyorsan végbemehet: egy-két éven belül sor kerülhet a jogszabály pontosítására és előírásainak egységes értelmezésére, egyértelművé tételére néhány részterületen. A mostanihoz mérhető nagyléptékű szabályozási változásra azonban nem lesz szükség a közeljövőben.

B. G.

Néhány fontosabb változás az OTSZ-ben

A tűzvédelmet érintő európai szabványok hazai átvétele és a technológiák fejlődése szükségessé tette a 2008-as Országos Tűzvédelmi Szabályzat felülvizsgálatát. Az eltelt időszak szakmai tapasztalatai által is ösztönzött módosítások a tűzvédelmi érdekek érvényesítése mellett elsősorban a műszaki követelményrendszer általános használhatóságának korszerűsítésére, illetve bizonyos pontosításokra irányultak. Ugyanakkor az új szabályzat nagyobb teret enged a tervezői szabadságnak is. Kikerültek azok a területek, melyeket a honosított nemzetközi előírások megfelelően szabályoznak.

A fontosabb épületszerkezetek, belsőépítészeti anyagok és technikai megoldások tűzvédelmi követelményei egyrészt szorosabban igazodnak a nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszerekhez és a gyorsan fejlődő technikai megoldásokhoz, másrészt módosultak (helyenként enyhültek) a tételes előírások. Jelentősen változtak a külső térelhatároló szerkezetek (homlokzatok) tűzvédelmi követelményei. Az eddig érvényben lévő szabályzat például nem tett különbséget a tűz terjedési irányára vonatkozóan. Az épület-határoló szerkezeteknek tehát mindkét oldalára ugyanazok a tűzvédelmi előírások voltak érvényben. Az új rendelet azonban – az épületek sajátosságainak megfelelően – úgy rendelkezik, hogy a valódi veszélyt jelentő tűzterjedési irányban kell komolyabb védelmet alkalmazni. Egy acélszerkezetű falazat esetében például csak annak van reális esélye, hogy a beltérben keletkező tűz károsítja a tartó szerkezet fémlemeit, ezért a belső térben kell tűzálló burkolatot alkalmazni. Az ilyen technológiával készült épületek esetében tehát már nem kell külön pénzt áldozni annak a külső felületnek a tűzvédelmére, amit egyébként sem fenyeget ilyen jellegű veszély.

Világosabbak lettek a tűzszakaszolásra és a tűzgátló elválasztásra vonatkozó előírások, a homlokzati hőszigetelő rendszerek alkalmazásának és kialakításának követelményei. Az utóbbi időben előforduló paneltüzek okainak vizsgálatakor ugyanis megállapították, hogy a homlokzat begyulladását a szakszerűtlen kivitelezés okozta. Éppen ezért az új OTSZ – többek között – nagyon egzakton előírja, hogy a belső térben keletkezett és a szabadba áramló és felfelé törő tűz tisztító hatásának megakadályozására az ablakok fölötti homlokzati réteget 20 centiméteres magasságban nem éghető anyagból kell kialakítani. Így megakadályozható, hogy a nyílt láng érintkezze a falazat hőszigetelését biztosító anyaggal.

Az új OTSZ nagyobb teret enged a tervezés szabadságának. Nem mindegy például, hogy hány szintre tervezi valaki az új családi házát. Ha megelégszik egy-két szinttel (ebbe a pince, valamint a galéria és a 25 %-ot el nem érő tetőtéri beépítés nem számít bele), lényegesen kedvezőbb előírások betartásával építhet, hiszen enyhébbek a tűzállósági követelmények, így olcsóbb lehet a kivitelezés. Mivel már nincs meghatározva a homlokzati tűzterjedési határérték-követelmény, két szint magas üvegezés is megvalósítható, de a homlokzati hőszigetelő rendszer is szabadabban választható meg.

Nem kell átalakítani (sőt vizsgálni sem) a tetőtér alatti szintek kialakítását az utólagos tetőtéri beépítésnél akkor, ha nem vonatkoznak eltérő tűzvédelmi előírások a korábbi és az új állapotra (például ha a beépítéssel nem nő a szintszám, nem kerül az épület más magassági kategóriába, nem módosul a tűzszakaszolás és nem változik kedvezőtlenül a rendeltetés sem).

A lapostetős épületek tetőfelújítása során a beázás elleni védelem mellett érdemes gondolni a fokozott – és a szabályozás értelmében egyre szigorodó – hőszigetelési igényre is. Az alkalmazandó hőszigetelő anyag és egyáltalán a tetőrétegre meghatározása (ami az épület méreteitől, szerkezeti kialakításától és alapvető tűzvédelmi jellemzőitől is függ) komoly szakértelmet igényel, ezért ezzel a problémával forduljunk minden esetben megbízható szakemberhez.

(Forrás: Mészáros János tűzvédelmi mérnök, Art-Fon Kft.)